

УДК 377.1:616.314-084

В.М. Косенко**ЗНАЧЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ ГІГІЄНІСТІВ ЗУБНИХ**

КВНЗ "Житомирський інститут медсестринства"

Актуальність дослідження

Бурхливий розвиток профілактичного напрямку в стоматологічній науці, використання інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах життя вимагають формування в студентів, зокрема гігієністів зубних, не тільки певних знань, умінь і навичок, а й загальних (універсальних) та спеціальних (фахових) компетентностей. "Компетентнісний підхід сприятиме подоланню межі між освітою й вимогами сучасного життя", - переконує М.М.Філоненко (2015) [1]. Формування загальних та спеціальних компетентностей дозволить майбутнім гігієністам зубним навчитися креативно мислити, застосовувати знання в будь-яких професійних та життєвих ситуаціях, сприятиме розвитку комунікативної культури, самостійності та відповідальності [2;3;4;5].

Мета дослідження: встановити значення компетентнісного підходу в підготовці гігієністів зубних.

Для досягнення мети були поставлені **завдання:** вивчити літературні джерела щодо теми дослідження; визначити перелік загальних та сформулювати спеціальні компетентності; провести опитування викладачів та студентів відділення "Стоматологія" Житомирського інституту медсестринства з питань значущості загальних та спеціальних компетентностей у підготовці гігієністів зубних; охарактеризувати роль компетентнісного підходу в підготовці молодших спеціалістів (5.12010104 «Стоматологія»).

Наукова новизна: визначено перелік загальних і фахових компетентностей та проаналізовано їхнє значення в підготовці гігієністів зубних.

Практичне значення: рекомендовано ввести компетентнісний підхід у навчальний процес відділення «Стоматологія» Житомирського інституту медсестринства.

Матеріал і методи дослідження

Було проведено опитування 28 викладачів і 77 студентів відділення "Стоматологія" Житомирського інституту медсестринства з питань визначення важливості запропонованих компетентностей у подальшій фаховій діяльності.

У дослідженні використані такі методи: бібліосемантичний, системного аналізу і логічного узагальнення, опитування, анкетування, математичної обробки зібраних даних.

Результати дослідження та їх обговорення

З проекту «Тьюнінг» було відібрано 10 загаль-

них компетентностей. У цей перелік увійшли: здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо; здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися другою мовою; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність вчитися і бути сучасно навченим; здатність планувати та керувати часом; здатність бути критичним і самокритичним; здатність працювати в міжнародному контексті; здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел; навички міжособистісної взаємодії.

Результати опитування й анкетування викладачів і студентів відділення "Стоматологія" ЖІМ представлені в табл. 1.

У всіх сферах діяльності людині необхідні не тільки глибокі знання, а й уміння творчо використовувати їх у різних ситуаціях. Уміння самостійно знаходити інформацію, критично її оцінювати та використовувати при виконанні професійних обов'язків, відповідально ставитися до самоосвіти та фахового саморозвитку – запорука успіху. Так вважають 64,3% викладачів і 58,4% студентів.

Здатність вчитися і бути сучасно навченим передбачає вміння використовувати досягнення сучасної стоматологічної науки в професійній діяльності, ефективно організовувати й оцінювати власну розумову діяльність, логічно мислити при вирішенні спеціальних задач різного ступеня складності, встановлювати й аналізувати різницю в додатково отриманій інформації. Компетентність саморозвитку, самоосвіти тісно взаємопов'язана з динамічністю знань і розвитком пізнавальних інтересів. Сучасна система навчання має бути не лише творчою, а й формувати в студентів навички постійної роботи над собою, розуміння того, що процес навчання не завершується після закінчення вищого навчального закладу, а супроводжує професійну діяльність протягом усього життя.

Проведене дослідження переконало, що в наш час неможливо уявити гігієніста зубного, який не володіє культурою мовлення, не вмє логічно та послідовно формувати думки, дотримуючись норм сучасної літературної української мови, не знає основні правила українського правопису і вимоги до складання, оформлення різних видів документів, зокрема медичних. Знання рідної мови допоможуть майбутнім гігієністам зубним влучно висловлювати думки під час розв'язування проблем і завдань у подальшій професійній діяльності.

Таблиця 1
Визначення значущості загальних компетентностей у підготовці гігієністів зубних

Загальні компетентності	Респонденти (%)	Установлена послідовність загальних компетентностей				
		1	2	3	4	5
Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо	викладачі	35,7	-	17,9	-	-
	студенти	-	-	-	13,0	2,6
Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово	викладачі	-	71,4	-	10,7	-
	студенти	14,3	6,5	10,4	12,7	23,4
Здатність спілкуватися другою мовою	викладачі	-	-	25,0	-	39,3
	студенти	-	23,4	25,9	14,3	-
Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	викладачі	-	-	28,6	-	-
	студенти	-	36,4	-	16,9	18,2
Здатність вчитися і бути сучасно навченим	викладачі	64,3	-	-	17,9	-
	студенти	58,4	-	16,9	-	19,4
Здатність планувати й управляти часом	викладачі	-	-	-	-	-
	студенти	9,1	10,4	23,4	11,9	-
Здатність бути критичним і самокритичним	викладачі	-	-	-	39,3	14,3
	студенти	-	-	-	-	28,6
Здатність працювати в міжнародному контексті	викладачі	-	-	-	-	-
	студенти	-	-	16,9	-	-
Здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел	викладачі	-	-	28,5	-	32,1
	студенти	18,2	14,3	-	31,2	-
Навички міжособистісної взаємодії	викладачі	-	28,6	-	32,1	14,3
	студенти	-	9,0	6,5	-	7,8

Викладачі та студенти одностайні: сучасний фахівець має знати хоча б одну іноземну мову. Здатність спілкуватися на достатньому рівні іноземною мовою тісно взаємопов'язана зі здатністю працювати в міжнародному контексті. Уміння обмінюватися з колегами, міжнародними партнерами новими ідеями, інтересами, настроями, почуттями, установками з метою налагодження спільної професійної діяльності вкрай важливе. Знання іноземної мови допоможуть молодому фахівцю будувати партнерські відносини та реалізовувати життєвий і життєтворчий потенціал у міжнародному контексті, а отже, бути успішним і конкурентоспроможним на ринку праці.

Вимога часу – постійно і самостійно підвищувати інформаційну грамотність, поглиблювати знання з практичного використання інформаційних і комунікаційних технологій у професійній діяльності. Саме тому навички використання інформаційних і комунікаційних технологій конче необхідні. Знання загальних відомостей про технічні засоби інформатики, технології оброблення текстової та графічної інформації, медичних інформаційних систем допоможуть гігієністам зубним у їхньому професійному становленні. Цю компетентність студенти поставили на одне з перших місць.

Окрім того, респонденти вказали, що в майбутніх гігієністів зубних потрібно формувати такі загальні компетентності: здатність планувати і керувати часом, здатність бути критичним і самокри-

тичним, здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел, а навички міжособистісної взаємодії сприятимуть формуванню вміння працювати в колективі стоматологічного закладу.

Спеціальні компетентності є тими індикаторами, що дозволяють визначити готовність випускника ВНЗ до професійного життя.

Серед фахових компетентностей були запропоновані такі: здатність використовувати теоретичні знання і практичні вміння з циклу професійної підготовки в умовах фахової діяльності; здатність використовувати стандарти і нормативні документи в практичній діяльності; здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички з першої медичної підготовки при наданні допомоги у випадках невідкладних станів та травм; здатність приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності; здатність оцінювати і забезпечувати якість виконуваних робіт; здатність до професійної мобільності; здатність організовувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці в галузі; здатність застосовувати на практиці принципи медичної етики і деонтології; здатність працювати в колективі стоматологічного закладу; здатність до обміну професійним досвідом.

Результати встановлення необхідності формування спеціальних компетентностей представлені в табл. 2.

Таблиця 2
Визначення значущості фахових компетентностей у підготовці гігієністів зубних

Спеціальні (фахові) компетентності	Респонденти (%)	Установлена послідовність фахових компетентностей				
		1	2	3	4	5
Здатність використовувати знання з циклу загальної підготовки під час надання стоматологічної допомоги	викладачі	3,6	-	39,3	-	-
	студенти	25,8	3,9	3,9	9,1	7,8
Здатність використовувати теоретичні знання і практичні вміння з циклу професійної підготовки в умовах фахової діяльності	викладачі	67,8	32,2	-	-	-
	студенти	15,6	32,5	18,2	16,9	2,6
Здатність використовувати стандарти і нормативні документи в практичній діяльності	викладачі	-	-	7,1	28,6	-
	студенти	9,2	12,9	11,7	9,1	9,1
Здатність використовувати обладнання, апарати й інструменти в практичній діяльності	викладачі	-	10,7	53,6	25,0	-
	студенти	3,9	37,7	23,3	-	14,3
Здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички з ПМП при наданні допомоги у випадках невідкладних станів і травм	викладачі	-	50,0	-	-	21,4
	студенти	3,9	-	35,1	-	12,9
Здатність приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності	викладачі	3,6	-	-	3,6	42,9
	студенти	-	13,0	-	33,7	14,3
Здатність оцінювати і забезпечувати якість виконуваних робіт	викладачі	3,6	7,2	-	-	14,3
	студенти	12,9	-	3,9	5,2	36,4
Здатність до професійної мобільності	викладачі	-	-	-	17,9	10,7
	студенти	2,6	-	3,9	5,2	-
Здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці в галузі	викладачі	3,6	-	-	17,9	7,2
	студенти	19,6	-	-	11,7	-
Здатність працювати в колективі стоматологічного закладу	викладачі	-	-	-	3,5	3,5
	студенти	3,9	-	-	5,2	-
Здатність до обміну професійним досвідом	викладачі	17,8	-	-	3,5	-
	студенти	2,6	-	-	3,9	2,6

Опитані викладачі ЖІМ вважають пріоритетними такі фахові компетентності: здатність використовувати теоретичні знання і практичні вміння з циклу професійної підготовки в умовах фахової діяльності (67,8%); здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички з першої медичної підготовки при наданні допомоги у випадках невідкладних станів та травм (50,0%); здатність використовувати обладнання, апарати й інструменти в практичній діяльності (53,6%); здатність використовувати стандарти і нормативні документи в практичній діяльності (28,6%); здатність приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності (42,9%).

Послідовність фахових компетентностей, визначена студентами, така: здатність використовувати знання з циклу загальної підготовки під час надання стоматологічної допомоги (25,8%); здатність використовувати обладнання, апарати й інструменти в практичній діяльності (37,7%); здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички з першої медичної підготовки при наданні допомоги у випадках невідкладних станів і травм (35,1%); здатність приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності (33,7%); здатність оцінювати і забезпечувати якість виконуваних робіт (36,4%).

Аби досягти успіхів, сучасний випускник навчального закладу мусить уміти швидко адаптуватися

до життєвих ситуацій, нових змін на ринку надання стоматологічних послуг, мобільно оволодівати новою стоматологічною технікою і технологіями, використовувати здобуті знання для розв'язання конкретних проблем, бути комунікабельним, уміти приймати рішення і нести відповідальність за наслідки своєї дій.

Для майбутніх гігієністів зубних важливим є вміння працювати автономно і в складі групи, виконуючи завдання різних ступенів складності; оцінювати результати власної діяльності, поєднуючи теоретичну підготовку з практичними навичками, бути самостійним і відповідальним у професійній діяльності; обмірковувати й оцінювати власну роботу.

У процесі навчання студенти мають засвоїти не тільки правила користування діагностичною і лікувальною стоматологічною апаратурою згідно з алгоритмами і протоколами, а й самостійно оцінювати і виділяти найважливіші моменти роботи, збирати, аналізувати й інтерпретувати нову інформацію з метою професійного становлення, продуктивно використовувати критичні зауваження з боку колег та робити самостійні виважені висновки – в цьому впевнені 53,6% викладачів і 37,7% студентів.

17,8 % викладачів переконані, що з перших курсів молодь має вчитися налагоджувати комунікативні зв'язки з різних аспектів фахової діяльності

ті; регулярно співпрацювати з майбутніми колегами з метою збагачення професійного досвіду. Взаємообмін інформацією шляхом дискусії допоможе не тільки зрозуміти етіологію, патогенез, сучасні методи лікування і профілактики стоматологічних хвороб, а й узагальнити, систематизувати раніше отриману інформацію.

Здатність приймати обґрунтовані рішення і визначати пріоритетність у професійній діяльності формує вміння побачити цілісну картину при виконанні функціональних обов'язків. Ця компетентність допоможе передбачити остаточний результат і комплексно проаналізувати ситуації, які виникають у професійній діяльності, – стверджують 42,9% викладачів.

Проведене дослідження переконало, що молоді люди усвідомлюють міру відповідальності за якість надання стоматологічної допомоги і готові постійно реалізовувати "культуру якості" у фаховій діяльності. 36,4% респондентів (студентів) указали на необхідність формування такої компетентності як здатність оцінювати і забезпечувати якість виконуваних робіт.

Здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці в галузі тісно пов'язана з уміннями дотримуватися інфекційної безпеки при роботі в стоматологічних закладах та вміннями застосовувати правила техніки безпеки, пожежної безпеки під час роботи зі стоматологічною апаратурою – це розуміють як викладачі, так і студенти.

У всіх сферах діяльності людині необхідні не тільки глибокі знання, а й уміння творчо використовувати їх у різних ситуаціях. Викладачі ВНЗ мають не тільки допомогти студентам оволодіти необхідною системою знань, а і навчити їх самостійно мислити, аналізувати, синтезувати інформацію, приймати нестандартні рішення.

Висновок

Запропонований перелік загальних і фахових компетентностей дозволить підготувати не тільки фахівців (гігієністів зубних), які досконало володі-

ють технікою стоматологічних втручань, а й особистостей, які будуть здатні працювати в команді стоматологічного закладу, приймати обґрунтовані рішення, проявляти ініціативу. Саме такі спеціалісти завжди будуть готові самостійно діяти в ситуаціях невизначеності при розв'язанні професійних і життєвих проблем. Саме таких фахівців потребує сучасний стоматологічний ринок праці.

Перспективи подальших досліджень

Втілення компетентнісного підходу в життя потребує тісної співпраці освітян, студентів і потенційних роботодавців. Подальші дослідження мають бути зосереджені на визначенні головними лікарями стоматологічних установ рівня підготовки гігієністів зубних до надання профілактичної допомоги населенню України.

Література

1. Філоненко М. М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря: монографія / М. М. Філоненко. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 420 с.
2. Овчарук О. Компетентність як ключ до оновлення змісту освіти /О. Овчарук // Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики: - К.: К.І.С., 2003. – С .13-41.
3. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти [Текст]: монографія / Ю. М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
4. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд, Національна академія педагогічних наук України, Інститут вищої освіти НАПН України, Національний Еразмус+офіс в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf, вільний.
5. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>, вільний.

**Стаття надійшла
16.12.2016 р.**

Резюме

Бурхливий розвиток профілактичного напрямку в стоматологічній науці, використання інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах життя вимагають формування в студентів, зокрема гігієністів зубних, не тільки певних знань, умінь і навичок, а й загальних (універсальних) та спеціальних (фахових) компетентностей.

Мета дослідження: встановити значення компетентнісного підходу в підготовці гігієністів зубних.

Було проведено опитування 28 викладачів і 77 студентів відділення "Стоматологія" Житомирського інституту медсестринства з питань визначення важливості запропонованих компетентностей у подальшій фаховій діяльності. У дослідженні використані такі методи: бібліосемантичний, системного аналізу і логічного узагальнення, опитування, анкетування, математичної обробки зібраних даних. Проведене дослідження дозволило встановити, що викладачі найважливішими загальними компетентностями вважають: здатність вчитися і бути сучасно навченим (64,3%); здатність спілкуватися рідною мовою усно і письмово (71,4%); здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел (28,5%); здатність бути критичним і самокритичним (39,3%); здатність спілкуватися другою мовою (39,3%). Студенти визначили першорядними загальними компетентностями такі: здатність вчитися і бути сучасно навченим (58,4%); навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (36,4%); здатність спілкуватися другою мовою (25,9%); здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел (31,2%); здатність бути критичним і самокритичним (28,6%). Спеціальні компетентності є тими індикаторами, що дозволя-

ють визначити готовність випускника ВНЗ до професійного життя. Опитані викладачі ЖІМ вважають пріоритетними такі фахові компетентності: здатність використовувати теоретичні знання і практичні вміння з циклу професійної підготовки в умовах фахової діяльності (67,8%); здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички з першої медичної підготовки при наданні допомоги у випадках невідкладних станів і травм (50,0%); здатність використовувати обладнання, апарати й інструменти в практичній діяльності (53,6%); здатність використовувати стандарти і нормативні документи в практичній діяльності (28,6%); здатність приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності (42,9%). Послідовність фахових компетентностей, визначена студентами: здатність використовувати знання з циклу загальної підготовки під час надання стоматологічної допомоги (25,8%); здатність використовувати обладнання, апарати й інструменти в практичній діяльності (37,7%); здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички з першої медичної підготовки при наданні допомоги у випадках невідкладних станів і травм (35,1%); здатність приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності (33,7%); здатність оцінювати і забезпечувати якість виконуваних робіт (36,4%). Запропонований перелік загальних і фахових компетентностей дозволить підготувати не тільки фахівців (гігієністів зубних), які досконало володіють технікою стоматологічних втручань, а й особистостей, які будуть здатні працювати в команді стоматологічного закладу, приймати обґрунтовані рішення, проявляти ініціативу. Саме такі спеціалісти завжди будуть готові самостійно діяти в ситуаціях невизначеності при вирішенні професійних та життєвих проблем. Саме таких фахівців потребує сучасний стоматологічний ринок праці.

Ключові слова: професійна підготовка, гігієніст зубний, компетентність.

Резюме

Бурное развитие профилактического направления в стоматологической науке, использование информационно-коммуникационных технологий во всех сферах жизни требуют формирования у студентов, в частности гигиенистов зубных, не только определенных знаний, умений и навыков, но и общих (универсальных) и специальных (профессиональных) компетентностей.

Цель исследования: определить значение компетентностного подхода в подготовке гигиенистов зубных.

Был проведен опрос 28 преподавателей и 77 студентов отделения «Стоматология» Житомирского института медсестринства по вопросам определения важности предложенных компетентностей в дальнейшей профессиональной деятельности. В исследовании использованы следующие методы: библиосемантический, системного анализа и логического обобщения, опроса, анкетирования, математической обработки собранных данных. Проведенное исследование позволило определить, что преподаватели важнейшими общими компетенциями считают способность учиться и быть современно обученным (64,3%); способность общаться на родном языке как устно, так и письменно (71,4%); способность к поиску, обработке и анализу информации из разных источников (28,5%); способность быть критичным и самокритичным (39,3%); способность общаться на втором языке (39,3%). Студенты определили первостепенными общими компетенциями: способность учиться и быть современно обученным (58,4%); навыки использования информационных и коммуникационных технологий (36,4%); способность общаться на втором языке (25,9%); способность к поиску, обработке и анализу информации из разных источников (31,2%); способность быть критичным и самокритичным (28,6%). Специальные компетентности являются теми индикаторами, которые позволяют определить готовность выпускника вуза к профессиональной жизни. Опрошенные преподаватели ЖІМ считают приоритетными следующие профессиональные компетентности: способность использовать теоретические знания и практические умения из цикла профессиональной подготовки в условиях профессиональной деятельности (67,8%); способность использовать теоретические знания и практические навыки по первой медицинской подготовке при оказании помощи в случаях неотложных состояний и травм (50,0%); способность использовать оборудование, аппараты и инструменты в практической деятельности (53,6%); способность использовать стандарты и нормативные документы в практической деятельности (28,6%); способность принимать обоснованные решения в профессиональной деятельности (42,9%). Последовательность профессиональных компетентностей, определенная студентами: способность использовать знания из цикла общей подготовки во время оказания стоматологической помощи (25,8%); способность использовать оборудование, аппараты и инструменты в практической деятельности (37,7%); способность использовать теоретические знания и практические навыки по первой медицинской подготовке при оказании помощи в случаях неотложных состояний и травм (35,1%); способность принимать обоснованные решения в профессиональной деятельности (33,7%); способность оценивать и обеспечивать качество выполняемых работ (36,4%). Предложенный перечень общих и профессиональных компетентностей позволит подготовить не только специалистов (гигиенистов зубных), которые в совершенстве владеют техникой стоматологических вмешательств, но и личностей, которые будут способны работать в команде стоматологического учреждения, принимать обоснованные решения, проявлять инициативу. Именно такие специалисты всегда будут готовы самостоятельно действовать в ситуациях неопределенности при решении профессиональных и жизненных проблем. Именно таких специалистов требует современный стоматологический рынок труда.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, гигиенист зубной, компетентность.

UDC 377.1: 616.314-084

THE VALUE OF COMPETENCE-BASED APPROACH IN THE PREPARATION OF DENTAL HYGIENISTS

V.M. Kosenko

CHEI "Zhytomyr Nursing Institute"

Summary

The relevance of the study: Rapid development of prophylactic direction in dental science, use of information and communication technologies in all areas of life require not only the formation of certain knowledge and skills in students, including dental hygienists, but also common (universal) and specific (professional) competences.

Objective is to determine the competency-based approach value in dental hygienists training.

The main tasks are to achieve the goal include studying the national and international sources for the research topic; identifying common and specific competences; conducting a survey of teachers and students of the department of "Dentistry" of Zhytomyr Nursing Institute on the importance of general and specific competencies in dental hygienists training; describing the role of competency-based approach in junior specialists training (5.12010104 "Dentistry").

Scientific novelty: List of general and professional competencies is compiled and their importance in the preparation of dental hygienists is analyzed.

Practical value: Competency-based approach is recommended to be introduced into the educational process of "Dentistry" department of Zhytomyr Nursing Institute.

Material and Methods: We conducted a survey of 28 teachers and 77 students of the "Dentistry" department of Zhytomyr Nursing Institute to determine the importance of the proposed competencies for further professional activity.

The following research methods are used in the study: method of semantic analysis, system analysis and logic synthesis, surveys, questionnaires, mathematical methods for processing the collected data. They are used alone and in various combinations.

Results and discussion: From the Tuning project, we have selected 10 common competencies. This list includes: the ability to act as socially responsible and conscious citizens, the ability to communicate in their native language in *both oral* and *written* form, the ability to communicate in a foreign language, information and communication technology skills, ability to learn and be trained according to the modern standards, ability to plan and manage their time, the ability to be critical and self-critical, the ability to work in an international context, the ability to search, process and analyze information from different sources, interpersonal interaction skills.

The study revealed that teachers consider the following general competencies the most important: the ability to learn and be trained according to the modern standards (64.3%); ability to communicate in their native language both orally and in writing (71.4%); the ability to search, process and analyze information from different sources (28.5%); ability to be critical and self-critical (39.3%); ability to communicate in a foreign language (39.3%).

Students also identified the paramount general competencies. They are the ability to learn and be trained according to the modern standards (58.4%); ability to use information and communication technologies (36.4%); ability to communicate in a foreign language (25.9%); the ability to search, process and analyze information from different sources (31.2%); ability to be critical and self-critical (28.6%).

Special competences are the indicators to determine the readiness of graduates for professional life.

The proposed professional competencies were the ability to use the theoretical knowledge and practical skills of the professional training cycle during their professional activity; ability to use standards and regulations in practice; the ability to use the theoretical knowledge and practical skills in first aid in cases of emergency and injuries; ability to make informed decisions in their professional activities; ability to assess and ensure the quality of work; capacity for professional mobility; ability to organize work according to the requirements of safety of life and safety in the industry; the ability to practice the principles of medical ethics and deontology; ability to work in a team of dental clinic; the ability to exchange professional experience.

The interviewed ZHIN teachers consider the following professional competences a priority: ability to use theoretical knowledge and practical skills of the professional training cycle during their professional activity (67.8%); the ability to use the theoretical knowledge and practical skills in first aid in cases of emergency and injuries (50.0%); the ability to use the equipment, devices and instruments in practice (53.6%); ability to use standards and regulations in practice (28.6%); ability to make informed decisions in their professional activities (42.9%).

The sequence of professional competencies defined by students includes the ability to use the knowledge in the general training cycle while providing dental care (25.8%); the ability to use the equipment, devices and instruments in practice (37.7%); the ability to use the theoretical knowledge and practical skills in first aid in cases of emergency and injuries (35.1%); ability to make informed decisions in their professional activities (33.7%); ability to assess and ensure the quality of work (36.4%).

Conclusion

The proposed list of general and professional competencies will prepare not only professionals who are skilled in dental procedures technology, but also individuals who are able to work in a team of a dental clinic, make informed decisions, take the initiative. Such specialists are always ready to act independently in situations of uncertainty solving professional and life problems. Such experts are needed at modern dentist labor market.

Prospects for further research

The implementation of competency-based approach to life requires close cooperation between educators, students and potential employers. Further research should focus on identifying the level of dental hygienists training in providing preventive care to the population of Ukraine by the head doctors of dental clinics.

Keywords: professional training, dental hygienist, competence.